

Sygn. akt I AGz 15/18

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2018 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Artur Kowalewski

Sędziowie: SA Tomasz Żelazowski (spr.)

SA Halina Zarzeczna

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2018 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. R.

przeciwko (...) w W./S. (Niemcy)

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 19 września 2017 roku

sygn. akt VIII GC 165/16

postanawia:

1. **oddalić zażalenie,**

2. **zasądzić od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.700 (dwóch tysięcy siedmiuset) złotych tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.**

SSA Tomasz Żelazowski SSA Artur Kowalewski SSA Halina Zarzeczna

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 7 kwietnia 2016 r. powód M. R. wniósł o zasądzenie od pozwanej (...) w W./S. (Niemcy) następujących kwot: 10.000 euro z ustawowymi odsetkami od dnia 11 września 2014 r., 10.000 euro z ustawowymi odsetkami od dnia 11 listopada 2014 r. oraz 8.460 euro z ustawowymi odsetkami od dnia 11 listopada 2014 r., które stanowią część kaucji wpłaconej przez powoda a zatrzymanej przez pozwaną.

W odpowiedzi na pozew pozwana spółka zgłosiła, przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, zarzut zapisu na sąd polubowny wnosząc o odrzucenie pozwu w całości na podstawie art. 1165 § 1 i § 4 k.p.c., a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku wniosła o oddalenie powództwa, a także o zasądzenie od powoda kosztów procesu wg norm przepisanych.

Na rozprawie, ograniczonej do rozpoznania zarzutu pozwanej dotyczącego zapisu na sąd polubowny, pełnomocnicy stron podtrzymali dotychczasowe stanowiska w tym zakresie.

Postanowieniem z dnia 19 września 2017 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie odrzucił pozew (pkt I) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 7.217 zł tytułem kosztów procesu (II).

W ocenie Sądu Okręgowego zarzut pozwanej odnośnie zapisu na sąd polubowny zasługiwał na uwzględnienie, stosownie do art. 1165 § 1 k.p.c. Poza sporem na gruncie niniejszej sprawy pozostawał fakt, że powoda i pozwaną łączyła umowa czarteru wodolotu (...) zawarta w dniu 4 listopada 2012 r. W ustępie 26.3 części II umowy zawarto postanowienie sprecyzowane w rubryce 33 części I umowy, zgodnie z którym wszelkie spory wynikłe z niniejszej umowy miały być kierowane do (...) Stowarzyszenia(...)w H.. To oznacza, że strony poddały rozstrzygnięcie sporów z umowy czarteru sądowi polubownemu. Powód niniejszym pozwem dochodzi zapłaty kwoty wpłaconej tytułem kaucji na zabezpieczenie wykonania umowy czarteru z dnia 4 listopada 2012 r. a zatrzymanej przez pozwaną.

Zdaniem Sądu I instancji na uwzględnienie zasługuje stanowisko pozwanej, zgodnie z którym brak jest podstaw do przyjęcia, że postanowienia co do sposobu rozliczenia zwrotu kaucji zawarte w aneksie nr (...) do umowy czarteru stanowią odrębną umowę. W ocenie Sądu postanowienia zawarte w punkcie V aneksu nr (...) w istocie stanowią uzupełnienie klauzuli 22 części II umowy czarteru, na podstawie której powód wpłacił pozwanej w gotówce kwotę 40.000 euro tytułem kaucji mającej stanowić zabezpieczenie wykonania umowy. Ustalając w umowie obowiązek dostarczenia gwarancji bankowej lub wpłaty z tego tytułu gotówki strony nie ustaliły jednak sposobu i warunków (w tym terminu) jej zwrotu. W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że postanowienia zawarte w tym zakresie w aneksie nr (...) z dnia 18 kwietnia 2014 r. traktować należy jako doprecyzowanie postanowień w przedmiocie gwarancji o regulacje dotyczące sposobu jej zwrotu. Źródłem zobowiązań stron - dla powoda obowiązku zapłaty, a dla pozwanej obowiązku jej zwrotu - pozostaje w niniejszej sprawie umowa czarteru z dnia 4 listopada 2012 r., w której to znalazły się zapisy w przedmiocie kaucji. Tym samym aneks nr (...) regulujący kwestię rozliczeń z tytułu uiszczonej kaucji należy traktować jako element umowy czarteru, a nie jako odrębną umowę, która w świetle postanowień IX aneksu nr (...), w pozostałym zakresie nie uległa zmianie.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługuje też na aprobatę stanowisko powoda, zgodnie z którym skoro roszczenie nie wynika z samego czarteru wodolotu (...) to zapis na sąd polubowny nie ma zastosowania. Powyższe w żaden sposób nie wynika z postanowień umowy czarteru. Treść punktu 26 omawianej umowy jednoznacznie wskazuje, że do arbitrażu będą kierowane wszelkie spory wynikłe z niniejszego czarteru, jednocześnie brak jest jakiegokolwiek wyłączenia sporów na tle rozliczenia kaucji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł powód, żądając jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie:

1. art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że w punkcie 26 umowy czarteru z dnia 4 listopada 2012 r. strony niniejszego postępowania uzgodniły zapis na sąd polubowny obejmujący także roszczenia dochodzone przez powoda w niniejszej sprawie,
2. art. 1165 § 1 i 2 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wobec błędnego przyjęcia, że powód w okolicznościach niniejszej sprawy wniósł sprawę dotyczącą sporu objętego zapisem na sąd polubowny.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, że powód nie dochodzi zapłaty kwoty kaucji na podstawie umowy czarteru, ale dochodzi zapłaty kwot wskazanych punkcie V dokumentu oznaczonego przez strony jako aneks nr (...) do umowy czarteru jednostki bez załogi z dnia 4 listopada 2012 r., który niezależnie od tego, jak został zatytułowany, jest faktycznie trójstronnym porozumieniem, z którego wynika przeniesienie praw i obowiązków z umowy czarteru na

osobę trzecią i zasady kontynuowania tej umowy z nowym czarterującym oraz sposób rozliczeń z powodem. Aneks nr (...) jest faktycznie dodatkową umową, na podstawie której strony ustalają zasady wstąpienia w prawa i obowiązki powoda wynikające z umowy czarteru zawartej z pozwanym przez (...) Sp. z o.o. i skutki dla powoda zmianą podmiotu czarterującego. Faktem jest, że powód dokonał wpłaty gwarancji zgodnie z ustępem 22 części II umowy czarteru, skoro jednak w prawa powoda wynikające z czarteru wstąpił inny podmiot, to on z tytułu zwrotu kaucji na podstawie umowy czarteru może mieć roszczenia wobec pozwanego. Roszczenia powoda dochodzone w niniejszym postępowaniu nie wynikają z umowy czarteru, a znajdują oparcie w trójstronnej umowie, która nie jest umową czarteru, a porozumieniem zawartym przez trzy podmioty i zamieszczonym w dokumencie nazwanym aneksem nr (...). Strony ustaliły, że roszczenie powodowi będzie przysługiwać od pozwanego, a pozwany rozliczy się z (...) Rozliczenia nie mają podstawy w umowie czarteru, ale w ustaleniach trójstronnej umowy. Sąd I instancji pominął i nie rozważył konstrukcji cesji i przejęcia długu. Treść aneksu nr (...) niewątpliwie wskazuje, że jest on umową zawierającą w sobie cesję praw, niezależnie od jej nazwy. W aneksie nr (...) nie wskazano, że w kwestiach uregulowanych w umowie przelewu stosuje się postanowienia umowy czarteru, co mogłoby być tłumaczone w ten sposób, że zapis na sąd polubowny może mieć odnośnie roszczeń wynikających z porozumienia w sprawie przelewu praw i obowiązków zastosowanie. Fakt, że w IX aneksu nr (...) wskazano, że w pozostałym zakresie umowa czarteru nie uległa zmianie ma znaczenie w stosunkach prawnych dotyczących nowego czarterującego oraz pozwanego. Pozostaje to bez znaczenia dla powoda, którego nie łączy już z pozwanym umowa czarteru. Strony zawarły trójstronne porozumienie, aby kontynuować pracę pomiędzy (...) i pozwanym umową dotychczas łączącą powoda z pozwanym. Przy takiej konstrukcji pozwany nie ma podstaw do dokonywania rozliczeń z powodem na podstawie umowy czarteru. Zapis na sąd polubowny jest wyjątkiem od zasady dopuszczalności drogi sądowej i jako takiego nie można go interpretować rozszerzająco.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, że wolą stron nie było, aby aneks nr (...) do umowy stanowił odrębną umowę.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się niezasadne.

Zgodnie z art. 1165 § 1 k.p.c. w razie wniesienia do sądu sprawy dotyczącej sporu objętego zapisem na sąd polubowny, sąd odrzuca pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli pozwany albo uczestnik postępowania nieprocesowego podniósł zarzut zapisu na sąd polubowny przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Sformułowanie o związaniu stron zapisem na sąd polubowny w sprawach "dotyczących" sporu objętego zapisem prowadzi do wniosku o istnieniu szerokiej kategorii spraw wynikających ze stosunków umownych, które są objęte właściwością sądu polubownego. Wymaga jednak podkreślenia, że zarzut zapisu na sąd polubowny jest rozpatrywany przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, a zatem na etapie postępowania poprzedzającym merytoryczną ocenę żądania powoda. Dlatego też ocena zasadności zarzutu dotyczącego zapisu na sąd polubowny powinna co do zasady dotyczyć roszczenia w formie przedstawionej przez powoda (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 r., sygn. akt II CSK 291/10, LEX nr 738541).

W ocenie Sądu Apelacyjnego źródłem roszczenia powoda nie jest punkt V aneksu nr (...) z dnia 18 kwietnia 2014 r. W powołanej regulacji uzgodniono zasady zwrotu kaucji, przy czym punkt V umowy zawiera odesłanie do jej punktu III, wskazując, że zwrotowi podlega kaucja wskazana w punkcie III aneksu. W punkcie III aneksu M. R. oraz (...) oświadczyli, że M. R. wpłacił na rzecz (...) kaucję przewidzianą w umowie czarteru w kwocie 40.000 euro, z kolei w punkcie I wskazano, że strony zawarły umowę czarteru w dniu 4 listopada 2012 r. Wprost więc odwołały się do łączącego je węzła obligacyjnego. Jednocześnie w punkcie IX strony uzgodniły, że umowa czarteru w pozostałym zakresie nie ulega zmianie. W punkcie 22 części II umowy z dnia 4 listopada 2012 r. strony ustaliły, że czarterujący zobowiązuje się dostarczyć przed przekazaniem statku gwarancję lub poręczenie zapłaty, wystawione przez bank. Alternatywnie uzgodniona kwota mogła zostać wypłacona w gotówce armatorowi. W tabeli dołączonej do umowy w polu 25 - gwarancja bankowa/list zastawny - wskazano kwotę 40.000 euro. W ocenie Sądu Apelacyjnego analiza

powyższych uregulowań prowadzi do wniosku, że M. R. oraz (...) w umowie z dnia 4 listopada 2012 r. ustalili, że tytułem zabezpieczenia zobowiązań z tytułu tej umowy M. R. uiszcza kaucję w kwocie 40.000 zł, nie ustalili jednak zasad jej zwrotu. Zasady zwrotu kaucji określono natomiast w aneksie nr (...) do tej umowy. Stronami tej czynności były strony umowy z dnia 4 listopada 2012 r. oraz (...) Sp. z o.o. Należy zwrócić przy tym uwagę, że w pkt. II. aneksu nr (...) zawarte zostało oświadczenie M. R., z których jasno wynika, że cofnął swoje wcześniejsze odstąpienie od umowy z dnia 6 marca 2014 r. W dalszej natomiast kolejności strony zgodnie oświadczyły, że zawarta umowa nie została rozwiązana, jest ważna i skuteczna. Tutaj też znalazł się zapis dotyczący istnienia roszczeń M. R. względem (...). W sytuacji, w której aneks nr (...) miałby stanowić zupełnie nową umowę, a nie jedynie jej modyfikację, tego rodzaju oświadczenia przy uwzględnieniu pozostałej treści aneksu przedstawionej wyżej, byłyby zbędne. Tymczasem strony najpierw określiły jaka umowa ich wiąże, w dalszej kolejności odniosły się do oświadczeń, które mogłoby wskazywać na jej ustanie i wreszcie zawarły jednoznaczne oświadczenia dotyczące zmiany treści pierwotnej umowy z zastrzeżeniem, że pozostałe warunki nie ulegają zmianie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego złożenie podpisu w imieniu (...) Sp. z o.o. pod aneksem nr (...) do umowy czarteru jednostki bez załogi z dnia 4 listopada 2012 r. nie wpływa na ocenę, że regulacje w przedmiocie zwrotu kaucji w istocie stanowiły uzgodnienia pomiędzy M. R. oraz (...) dotyczące postanowień umowy zwartej w dniu 4 listopada 2012 r. pomiędzy tymi podmiotami. Zamieszczenie w tym samym dokumencie postanowień stanowiących elementy innej czynności, a mianowicie cesji praw i obowiązków M. R. wynikających z umowy z dnia 4 listopada 2012 r. na rzecz (...) Sp. z o.o. nie pozwala na przyjęcie, wbrew zarzutom skarżącego, że aneks z dnia 4 listopada 2012 r. stanowił odrębną umowę od umowy z dnia 4 listopada 2012 r. w zakresie, w jakim dotyczył rozliczenia kaucji wpłaconej przez M. R. na rzecz (...) tytułem zabezpieczenia wykonania umowy z dnia 4 listopada 2012 r.

Podsumowując powyższe stwierdzić należy, że powód w istocie dochodzi w niniejszej sprawie roszczenia na podstawie umowy z dnia 4 listopada 2012 r., zmodyfikowanej aneksem nr (...) z dnia 18 kwietnia 2014 r. W umowie z dnia 4 listopada 2012 r. strony ustaliły, że wszelkie spory wynikłe z czarteru będą kierowane do arbitrażu miejscu wskazanym w rubryce 33. W rubryce 33 wskazano, że zastosowanie mają zasady (...) Stowarzyszenia (...). Jednocześnie przypomnieć należy, że w punkcie IX aneksu z dnia 18 kwietnia 2014 r. ustalono, że poza uzgodnieniami zawartymi w aneksie umowa czarteru nie uległa zmianie. Z tych względów do wszelkich roszczeń wynikających z umowy czarteru z dnia 4 listopada 2012 r., w tym zmodyfikowanych aneksem nr (...) z dnia 18 kwietnia 2014 r., zastosowanie znajduje klauzula arbitrażowa zawarta w umowie z dnia 4 listopada 2012 r. W żadnym wypadku redakcja powołanych dokumentów nie pozwala na przyjęcie, że samoistną podstawą dochodzonego roszczenia stanowią postanowienia aneksu nr (...) z dnia 18 kwietnia 2014 r.; przeciwnie, uznać należy, że podstawę żądania zwrotu kaucji stanowią przepisy umowy z dnia 4 listopada 2012 r., natomiast w aneksie z dnia 18 kwietnia 2014 r. określono jedynie zasady jej zwrotu.

Za bezzasadny uznał Sąd Apelacyjny zarzut nierozważenia przez Sąd I instancji konstrukcji cesji i przejęcia długu. Przeniesienie ogółu praw i obowiązków na inny podmiot nie ma wpływu na istnienie zobowiązania w zakresie kaucji między M. R. oraz (...), albowiem ta kwestia została uregulowana odrębnie i stanowi w istocie uszczegółowienie rozliczeń kaucji między stronami. Uprawnienie żądania zwrotu kaucji nie zostało przeniesione w drodze umowy cesji. Nie ulega więc wątpliwości, że podstawą dochodzonego roszczenia są postanowienia umowy z dnia 4 listopada 2012 r., uzupełnione postanowieniami aneksu nr (...) z dnia 18 kwietnia 2014 r. Podkreślić przy tym należy raz jeszcze, że aneksem nr (...) nie została zmieniona klauzula arbitrażowa. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest w świetle art. 65 § 2 k.c. podstaw do odstąpienia od literalnej wykładni umowy i przyjęcia, że celem stron zawierających aneks nr (...) z dnia 18 kwietnia 2014 r. było ukształtowanie nowego zobowiązania w zakresie zwrotu kaucji, w oderwaniu od postanowień umowy z dnia 4 listopada 2012 r. W aneksie nr (...) wprost odwołano do kaucji ustalonej w umowie czarteru.

Wobec powyższego uznać należało zwrot kaucji dotyczy sporu objętego zapisem na sąd polubowny, a mianowicie zwrotu kaucji z tytułu ustania pomiędzy M. R. oraz (...) umowy czarteru z dnia 4 listopada 2012 r. Nie ulega wątpliwości, że spory wynikłe z umowy czarteru objęte są klauzulą arbitrażową, w tym roszczenie o zwrot kaucji uiszczoną tytułem zabezpieczenia wykonania zobowiązań wynikających z tej umowy. Zaistniała więc przesłanka

negatywna rozpoznania wniesionego powództwa, wobec czego na podstawie art. 1165 § 1 k.p.c. pozew należało odrzucić.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zażalenie oddalił.

O kosztach postępowania zażaleniowego Sąd Apelacyjny rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., uznając, że pozwany w całości wygrał postępowanie zażaleniowe. Na koszty postępowania zażaleniowego złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego, ustalone stosownie do § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804 ze zm.).

SSA Tomasz Żelazowski SSA Artur Kowalewski SSA Halina Zarzeczna